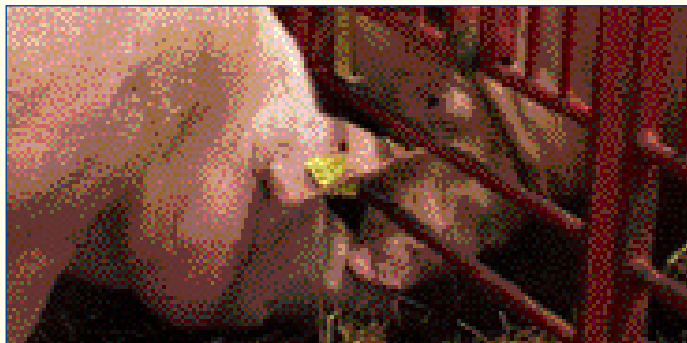

Brunstkontrol

For at kontrollere om en so er i brunst, skal der gennemføres en brunststimulering. Denne tager afsæt i både soens og orns naturlige seksualadfærd. Stimuleringen skal foregå systematisk efter et fast program:

1: Brunststimulering starter med at give soen ornekontakt. Som minimum skal der være tryk i ornekontakt. Ornen skal være seksuel aktiv og interesseret, samtholdes for andes øer, som man vil kontrollere.

2: Stød i flanke med knæ eller knyttet næve.

3: Greb og løft i lyskefold og stryging af yver.

4: Stød med knyttet hånd eller knæ under kønsåbningen.

5: Brunstkontrollen afsluttes med rideprøven. Hvis soen villigt finder sig i, at en person sætter sig op og rider på den, er den i brunst og klar til inseminering.

Der bør bruges mindst 1 minut på stimuleringspunkterne, for at sikre et godt udgangspunkt for insemineringen. Sæt "æggeuret" til at bippe efter 1 minut.

Hvis soen ikke vil stå for rideprøven, kan det skyldes

- For tidligt i brunsten - kontroller soen igen efter ca. ½ døgn.
- At hun er i brunst, men viser svage tegn herpå – gentag stimuleringsforløbet efter ca. 1 time.

Er man i tvivl foretages den mest sikre brunstkontrol ved at flytte soen ind til en orne.

Det giver en højere faringsprocent på 6 procentpoint at lave et grundigt stimuleringsarbejde. Det er vist i et stort forsøg, hvor gruppen med "lav" stimulering kun blev trykket på ryg og kryds indekatetret blev indført. Søerne blev ikke stimuleret under selve insemineringen.

Stimulering	Antal søer	Faringsprocent
Lav	1.054	83
Høj	980	89

Kilde: DSP 2003. Medd. Nr. 559.

Insemineringsteknik

Start med at brunststimulere soen grundigt til den viser tydelig stårefleks og kan bestå rideprøven.

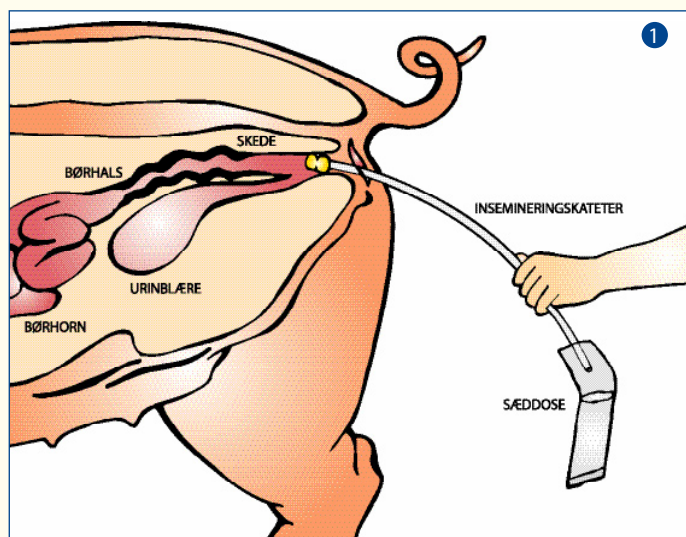
Sædposen kan sættes på katetret først, mens andre foretrækker at gøre det, når katetret sidder i soen.

Hvis soens kønsåbning er snavset, bør den aftørres med rent og tørt papir. Katetertel kan være en fordel – især til polte.

Kateteret indføres langs skedens overste væg frem til indgang til børhalskanalen. Lad kateterspiden følge den overste væg – så undgår man at ramme og evt. beskadige urinvejene. Når katetret ikke kan komme længere ind, trækkes det ca. 2 cm tilbage, hvorefter det føres frem igen, mens der skrues venstre om. Ved korrekt placering vil kateteret sidde fast.

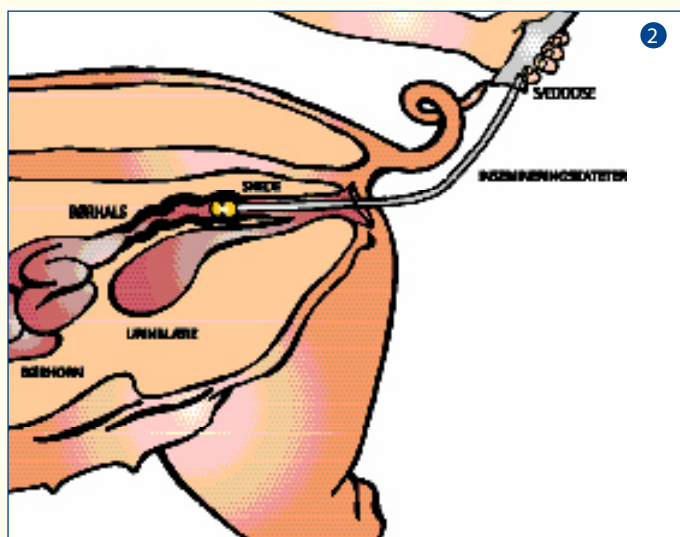

Under insemineringen skal man fortsat stimulere soen, for at sikre den bedst mulige sædtransport i børen. Dette gøres bedst ved at sidde omvendt eller ligge på soen. Det er vigtigt, at soen selv bestemmer tempoet. Man bør undlade at trykke sæden ind i soen, da man derved risikerer tilbageløb af sæd. Soen skal selv suge al sæden! Når sædposen er tom, kan posen rulles sammen for at få al sæden med.

Når soen har optaget hele sæddosen, bør man vente lidt inden kateteret fjernes (tæl f.eks. til 30). Derved mindses risiko for tilbageløb. Det gælder især hos søer, der har optaget sæden meget hurtigt. Alternativt kan kateteret knækkes og bruges som prop. Kateteret bør kun sidde i soen i få minutter.

Dyrene bør have ro i mindst 2 timer efter løbning, det vil sige at man skal undgå stressende flytning og sammenblanding. Det gælder især for polte og unge søer.

Stimulus

Stimuleringsarbejdet er en afgørende forudsætning for opnåelse af gode resultater i løbeafdelingen. Stimulering af søer er hårdt monotont arbejde især ved store løbehold, hvor der kan være stor forskel på, hvor grundigt den første og den sidste so i rækken bliver stimuleret. Stimulus gør arbejdet ensartet og bliver aldrig træt.

Stimulus er testet i 3 besætninger af Den rullende Afprøvning. Resultaterne viser, at en mand uden videre kan passe 3 Stimulus og derved spare kostbar tid. Der blev opnået en arbejdstidsbesparelse på 50 procent.

Forsøget viste ikke forskel i faringsprocenten og kuldstørrelse. Alle forsøgsbesætninger har faringsprocenter over 90. Kuldstørrelsen i kontrolgruppen var 15,4 totalfødte, mens forsøgsgruppen var 15,6 totalfødte - det er ikke en statistisk sikker forskel.

Stimulus fungerer ved hjælp af et batteri og trykluft. Batteriet er indbygget i Stimulus. Trykluft skal føres frem fra staldens kompressor i plast eller jernrør. Der placeres en tilkobling ved hver so. Det anbefales at bruge en kompressor med 7-10 bar. Hvis anlægget skal trække 3-4 Stimulus, skal kompressoren kunne præstere 300 liter/minut. Stimulus er forudindstillet til at forbruge 4,5 bar.

Drægtighedskontrol

En drægtighedsscanner med skærm er blevet et vigtigt værktøj i mange besætninger. Hvis soen er drægtig kan man direkte se fosterblærene på skærmen. Fosterblærene kan tidligst ses dag 21, men sikkerheden er størst fra dag 24 efter løbning. Generelt anbefaler vi at scanne søerne 2 gange, henholdsvis i uge 4 og igen i uge 5 efter løbning. Søer som scannes tom-me skal brunstkontrolleres dagligt med ornekontakt. Ved systematisk drægtighedsscanning findes omløberne tidligst muligt, hvilket giver færre spildfoderdage, og man får en hurtigere feedback på løbearbejdet, der er med til at sikre, at fejl hurtigere rettes. Desuden kan scanning være med til at give tryghed i besætningen.

Scanning skal dog ikke erstatte den gode gamle brunstkontrol med orne. Det giver stadig færrest spildfoderdage at finde de tomme søer ved 21. dags kontrollen og omløbe dem straks.

Ved køb af scanner, følger en grundig instruktion med, som foregår ude i din besætning. Det er naturligvis vores KS-rådgivere, der står for instruktionen.

Classic iNSight scanner er nem og enkel at betjene. Intet kabel.

WED-2000A scanner. Den Ud-mærker sig ved en lav vægt på kun 750 g, nem håndtering, nøjagtig billedgengivelse og simpel betjening

Undervisningsfilm på DVD om kunstig sædooverføring kan rekvireres gratis hos Hatting-KS